

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Білика Ярослава Олеговича «Народний Рух України: ідейно-концептуальна та соціально-кадрова база багатопартійності», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт. Актуальність дослідження зазначеної теми зумовлено низкою причин. На перший погляд, аналіз діяльності Народного Руху України висвітлено в повній мірі, але під час ретельного вивчення історіографії з теми дослідження з'ясовано, що досі не приділено уваги його ідейно-концептуальній і соціально-кадровій базі як джерелу багатопартійності України. Крім того, наявність публікацій, що мають політологічний або правовий дискурс, говорить про важливість і перспективність вивчення НРУ серед фахівців різних галузей науки.

Варто зазначити, що сьогодні, коли патріотичні партії/рухи не мають єдиного політичного центру, звинувачуються в участі у проплачених акціях, у зв'язках з олігархами та мають центри управління у вищих ешелонах влади, звернення до аналізу діяльності Народного Руху України як бази багатопартійності, його боротьби з комуністичним режимом, Російською Федерацією є ключем щодо розуміння історичних, правових політичних процесів незалежної України від витоків до сьогодення.

У сучасному медіа-просторі, публіцистичній і навчальній літературі провідною політичною подією історії незалежної України стала Революція Гідності. Однак ми також маємо акцентувати увагу на витоках української демократії, на ролі Руху у становленні державності, формуванні патріотизму, згуртовуванні патріотичних сил щодо досягнення мети, боротьбі з тоталітаризмом, розвіювання ідеологічних міфологем, упровадження

української національної ідеї і створення стрижня національної самосвідомості у широких колах населення. Народний Рух є яскравим прикладом для наслідування в контексті україноцентричної політики в економіці, освіті, культурі тощо, тому важливим є опрацювання джерельної бази Народного Руху України, Демократичної партії України й Української республіканської партії.

Останні роки велика кількість патріотів-подвижників, державотворців, фундаторів демократії в Україні – Юрій Бадзьо, Віталій Дончик, Іван Драч, Михайло Горинь, Левко Лук'яненко, Сергій Плачинда, Мирослав Попович, Веніамін Сікора, Лесь Танюк, Володимир Черняк, В'ячеслав Чорновіл та ін. – пішли у засвіти. Через поважний вік, проблеми зі здоров'ям представники «раннього» Руху майже не є публічними особами, учасниками політичних ток-шоу, активними учасниками сучасного політичного процесу – втім значення їх діяльності варто належної уваги передусім з боку науковців, письменників, літературознавців та ін. Тому необхідні дослідження, які збагатять уявлення про політичну активність і громадську позицію інтелігенції, привернуть увагу до їх інтелектуально-політичної спадщини.

Дисертація виконана відповідно до комплексної наукової теми кафедри історії та етнографії України Державного університету «Одеська політехніка» «Інтелігенція в політичних партіях і громадських організаціях незалежної України (1991–2012)» (державний реєстраційний номер 0114U000635).

2. Наукові положення, розроблені особисто дисертанткою та їх новизна полягає у таких положеннях.

Уперше:

- розкрито в комплексі участь інтелігенції у заснуванні і роботі НРУ;
- системно й послідовно обґрунтовано головні ідеї НРУ;
- введено до наукового обігу джерела, що досі були поза увагою науковців;

- розкрито протистояння демократичних сил і комуністів у створенні програми НРУ;
- продемонстровано консолідуючу діяльність НРУ щодо партій демократичного спрямування.

Удосконалено:

- історіографію НРУ, УРП, ДемПУ;
- теоретико-методологічні стратегії дослідження НРУ.

Набули подальшого розвитку:

- дослідження програмних документів НРУ;
- вивчення процесу створення Демократичної партії України та Української республіканської партії й аналіз їх документальної бази.

3. Обґрунтованість й достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі наукові результати достовірні та належно обґрунтовані, що підтверджують наступні положення: У наукові результати базуються на опрацюванні документів, що зберігаються в Центральному державному архіві громадських об'єднань України та Державному архіві Одеської і Херсонської областей.

Основні положення дисертації досить повно викладені у 15 публікаціях автора, серед яких 7 – у наукових фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 – у закордонному виданні. Публікації різнопланові, висвітлюють усі аспекти досліджуваної теми; У дисертація знайшла належну апробацію на міжнародних, всеукраїнських, університетських конференціях.

4. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи. Теоретичні результати можуть бути використані для подальшого дослідження новітньої історії України, встановлення ролі НРУ, значення інтелігенції в державотворчих процесах України, а також як досвід перемоги демократичних сил командно-адміністративної системи ненасильницьким шляхом. Матеріали та висновки дослідження можуть бути використані для розробки курсів з історії України, політології, права, підготовки посібників, підручників та ін.

Матеріали нашого дослідження доцільні також під час підготовки для створення освітньо-просвітницьких програм, короткометражних фільмів для показу на телебаченні, в Інтернет ресурсах щодо подальшого формування національної ідеї, яку всебічно і глибоко почали пропагувати і розкривати діячі НРУ.

5. Використання результатів роботи. Результати дисертації використовуються у навчальному процесі економічного факультету, кафедри «Публічного управління та права» Херсонського державного аграрно-економічного університету під час викладання дисципліни «Історія суспільства, держ. та господарювання України» також результат дослідження використовується на кафедрі «Історії та етнографії України» Державного університету «Одеська політехніка».

6. Оцінка мови та стилю дисертації. державною українською мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загальноновизнаною та коректною. Пояснення основних понять містить один із підрозділів роботи. Стель викладу результатів, отриманих у ході дослідження, нових наукових положень, висновків та рекомендацій чіткий та зрозумілий.

7. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації. Дисертація Білика Ярослава Олеговича «Народний Рух України: ідейно-концептуальна та соціально-кадрова база багатопартійності» є загалом завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і наукове значення для подальшого вивчення історії України. Робота відповідає чинним вимогам, які висуває Міністерство освіти і науки України до такого типу робіт.

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Білика Ярослава Олеговича «Народний Рух України: ідейно-концептуальна та соціально-кадрова база багатопартійності», повністю відповідає спеціальності 032 «Історія та археологія», що забезпечуються предметною областю дослідження та основними методами дослідження.

9. Зауваження та рекомендації. Не ставлячи під сумнів належний науковий рівень дисертації, слід водночас вказати, що вона не позбавлена певних недоліків і упущень.

На нашу думку, варто було б конкретизувати ті аспекти досліджуваної проблеми, що залишилися поза увагою українських науковців і з'ясовані здобувачем особисто. Дисертанту у процесі написання роботи варто було б також опрацювати матеріали, які зберігаються в інших центральних і обласних архівах України, зокрема у Галузевому Державному архіві Служби безпеки України. У першому розділі було б доцільно, на нашу думку, розширити аналіз таких важливих джерел, як збірники документів та мемуарної літератури. На жаль, характеристика цих груп інформативних матеріалів зайняла незначне місце. Автор ані словом не згадав про таке важливе джерело, як мемуари одного із ініціаторів створення Руху Дмитра Павличка. Нині вже вийшло з під його пера шість томів спогадів.

У третьому розділі матеріал розподілений дещо нерівномірно. Дисертант детально зупинився на характеристиці заходів, що проводилися рухівськими організаціями з утвердження національної символіки, мовної політики, а також на аналізі перших президентських виборів. Це правильно. Проте аналіз процесів щодо причин і необхідності створення Української республіканської партії і Демократичної партії України та їхніх програмних документів, ідеологічних засад виглядає дещо поверховим. Деякі положення цього розділу дисертанту варто було б підтвердити статистичним матеріалом (наприклад, чисельний і соціальний склад нових партій).

Але це – окремі зауваження і побажання. Дисертант показав своє вміння самостійно ставити і аргументовано розвивати недосліджені досі проблеми, визначати їх ключові моменти, давати на них відповідь на належному аналітичному і науковому рівні. В процесі роботи над дисертацією здобувач оволодів методикою історичного дослідження, виявив вміння працювати з літературою, та джерелами, аналізувати факти і явища.

10. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим “Порядком проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії”.

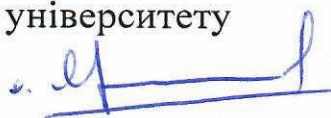
Дисертаційна робота Білика Ярослава Олеговича на тему: ««Народний Рух України: ідейно-концептуальна та соціально-кадрова база багатопартійності»,» повністю відповідає вимогам пунктів 9-15 «Порядку проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р.

11. **Кількість наукових публікацій, повнота опублікованих результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.** Результати, отримано дисертантом у ході виконання дослідження, викладені у 15 наукових працях, з яких 7 статей опубліковано у фахових виданнях України та одна – у виданні країни-члена Європейського Союзу. Основні положення дисертаційної роботи обговорені на 7 конференціях та інших наукових заходах.

Загальний висновок. На підставі вище зазначеного вважаємо, що дисертаційну роботу Я.О. Білика на тему «Народний Рух України: ідейно-концептуальна та соціально-кадрова база багатопартійності» можна рекомендувати на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Рецензенти:

декан факультету історії,
політології та національної безпеки,
доктор політичних наук, доцент
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Я. Б. Ярош

кандидат історичних наук, професор,
професор кафедри історії України та археології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

М. М. Кучерєпа

ПІДПИС *doc. А. В. Кучерєпа*
ПОСВІДЧУЮ *проф. М. М. Кучерєпа*
Зав. загального відділу
Меремелє Сестренко
17 січня 2022 р.